

10 września 2024

Finansowanie partii politycznych do reformy

Odrzucenie przez PKW sprawozdania finansowego komitetu PiS to sprawa o kolosalnej wadze. Pokazuje, jak ważne jest 1. wzmocnienie samej PKW, 2. rozwiązanie problemu neo-sędziów, by była możliwość odwołania się od decyzji PKW do rzetelnego i niezależnego sądu 3. i upowszechnienie wiedzy o zasadach legalnego finansowania partii politycznych wśród obywateli.

Uprawnienia PKW

Choć problem wykorzystywania zasobów publicznych do promocji kandydatów i komitetów wyborczych nie zaczął się w 2015 r., skala nadużyć w latach 2015-2023 nie daje się z niczym porównać (przykłady można znaleźć [na blogu forumIdei](#), a liczba zawiadomień o nieprawidłowościach [rośnie](#)).

By stawić czoła temu problemowi, PKW do maksimum wykorzystała swoje uprawnienia. W efekcie odrzuciła sprawozdanie PiS, ale nie w takim zakresie, w jakim oczekiwał tego obecny rząd. PKW może bowiem oceniać tylko formalny okres kampanii wyborczej, bezpośredni wpływ dodatkowych środków na funkcjonowanie komitetu wyborczego i to w ramach ściśle zdefiniowanej agitacji wyborczej (namawiania wprost do głosowania za lub przeciwko konkretnemu kandydatowi i komitetowi). Żeby wyjść z tej pułapki, trzeba więc:

- zwiększyć kompetencje PKW, by mogła prowadzić bieżący monitoring kampanii
- ograniczyć niektóre działania polityków w czasie poprzedzającym start oficjalnej kampanii (wymaga to np. wprowadzenia przepisów o "prekampanii")

- zwiększyć przejrzystość funkcjonowania spółek Skarbu Państwa i wydatków instytucji publicznych
- zobowiązać komitety do prowadzenia elektronicznej ewidencji wydatków
- przyznać członkom PKW immunitet, by zwiększyć niezależność instytucji
- uznać, że sześciomiesięczny termin na wydanie uchwały przez PKW jest terminem ostatecznym, a nie instrukcyjnym. Partie polityczne zaciągają kredyty na kampanię i nie mogą czekać w nieskończoność na decyzję PKW. By zachować terminy, PKW musi być jednak wzmocniona kadrowo.

Te rozwiązania mogłyby się znaleźć w rządowej strategii antykorupcyjnej. **Zestaw propozycji zmian w prawie wyborcze organizacje społeczne przygotowały wiosną tego roku** - dostępny jest on [TU](#).

Odwołanie od decyzji PKW

Na uchwałę PKW przysługuje skarga do Sądu Najwyższego. Jednak Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych nie została obsadzona prawidłowo, zaś ETPCz w wyroku z 8 listopada 2018 r. stwierdził, że Izba ta nie jest „sądem ustanowionym ustawą” w rozumieniu art. 6 ust. 1 EKPCz. **Rozwiązanie problemów statusu neo-sędziów SN staje się więc coraz bardziej pilne.** Dziś bowiem spór o status izby Sądu Najwyższego będzie rozstrzygał minister finansów, decydując o tym, czy wypłacić partii pieniądze, czy nie. Źródłem problemu jest niekonstytucyjny kształt i obsada KRS. To promieniuje na status powoływanych przez nią sędziów i skuteczność wydawanych przez nich rozstrzygnięć - [przypomina](#) dr Agata Pyrzyńska.

Zasady oddolnego finansowania partii publicznej

Po odrzuceniu sprawozdania największej partii opozycyjnej większego znaczenia nabierają zasady oddolnego finansowania partii.

Partie polityczne nie mogą prowadzić zbiorów publicznych (nie mogą zbierać w gotówce lub w naturze w miejscach ogólnodostępnych, albo za pośrednictwem portali crowdfundingowych). Ale zgodnie z art 25 ustawy o partiach politycznych wpłaty na cele statutowe partii na jej konto są działaniem legalnym. Muszą to być przelewy przekazywane bezpośrednio na rachunek partii.

- wsparcie to partie mogą otrzymywać jedynie od osób fizycznych - obywateli stale mieszkujących w Polsce.
- dowody księgowe dokumentujące wpłaty powinny zawierać imię i nazwisko oraz adres wpłacającego - ale nie PESEL. Do tego przepisy nie dają podstawy.
- jedna osoba nie może wpłacić w danym roku więcej niż 15-krotność minimalnego wynagrodzenia - obecnie to 64 500 zł.
- partie muszą publikować na swoich BIP-ach rejestry wpłat. Przepisy ustawowe oraz rozporządzenie w tej sprawie przygotowane jeszcze za rządów Zjednoczonej Prawicy.
- posłowie mogą organizować zbiórki (trzymając się limitu 15-krotności minimalnego wynagrodzenia). Jeśli jednak wiele osób zorganizuje podobną zbiórkę i wpłaci na konto partii po 64 tys. złotych, PKW może to uznać za próbę obejścia prawa - [zauważa](#) ekspert Fundacji Batorego Krzysztof Izdebski.
- nie ma ograniczeń w wysokości składek członkowskich. Partie mogą otrzymywać też darowizny, zapisy, dochody z majątku i spadki – spadek dla partii, który może być dowolnej wielkości, może obejmować nie tylko pieniądze, ale i rzeczy.

NA RADARZE

Finanse samorządów – co można szybko poprawić?

Sytuację finansową samorządów można szybko poprawić poprzez zasypanie „luki oświatowej” (by samorządy mniej dokładały do edukacji), reformę podatku od nieruchomości, [reformę systemu wyrównawczego](#), wprowadzenie tzw. subwencji ekologicznej (która wsparłaby słabiej rozwinięte gospodarczo gminy z cennymi przyrodniczo obszarami), zwiększanie udziału samorządów w podatkach dochodowych (zwłaszcza PIT i ryczałtowych formach podatku dochodowego) oraz zastąpienie rządowych programów inwestycji samorządowych przez zwiększone dochody własne i programy regionalne.

[Szczegóły w analizie prof. Pawła Swianiewicza.](#)

Seminarium „Wspólnie dla bezpieczeństwa. Rola obywateli w projektowanych przepisach o ochronie ludności”

Wobec rosnącej liczby kryzysów — zarówno naturalnych, jak i tych wywołanych działalnością człowieka — konieczne jest wprowadzenie kompleksowych zmian w systemie ochrony ludności i zarządzania kryzysowego. Pandemia COVID-19 oraz wojna w Ukrainie zademonstrowały, jak krucha może być struktura państwa bez szerokiego zaangażowania obywateli i samorządów. Fundamenty pod to stworzyć może rząd poprzez wytyczenie podstaw legislacyjnych - chociażby w postaci projektowanej właśnie ustawy o ochronie ludności i obronie cywilnej. Była ona tematem seminarium w Fundacji im. Stefana Batorego z cyklu forumIdei. Uwagi i postulaty do projektu, szczególnie koncentrujące się na udziale społeczeństwa obywatelskiego i organizacji społecznych można znaleźć w [nagraniu](#) transmisji z debaty na Facebooku.